

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

A bírói függetlenség kérdőjelei

szerző:

dr. Ficsór Gabriella

Debrecen, 2018. július 8.

I. Bevezetés

A bírói függetlenség fogalma és tartalma ez idő szerint az Alaptörvény C) cikkének (1) bekezdéséből fakad, mely szerint a magyar állam működése a hatalom megosztásának elvén alapszik. Az indoklás¹ nem hagy kétséget afelől, hogy az Alaptörvény alkotója mit ért a hatalommegosztás elvén. A hatalmi ágak - törvényhozó, végrehajtó, bírói - egymás mellettségének deklarálása nem engedi meg olyan terminológia használatát a jogásztársadalom magas rangú képviselői által, amely a bírói hatalmi ágat „harmadik hatalmi ág”-ként² emlegeti.

A Montesquieu-i elv a jelen korban is eszmei garanciát jelent a hatalommal való visszaéléssel szemben. A bírói függetlenségnek megkérdőjelezhetetlennek kell lennie, ennek biztosítékait a másik két hatalmi ágnek kell megteremtenie, közjogi kötelezettségük.

A magyar jogtörténetben az 1869. évi IV. törvény³ volt a vízvázlat, amely kinyilvánította az igazságszolgáltatás és a közigazgatás elkülönítését. Addig az igazságszolgáltatási hatalom azt illette meg, akinél a hatalom egyébként volt. „A bíróval szemben szoros értelemben vett szakmai igényeket nemigen támasztottak”⁴, de már a középkorban is elvárás volt, hogy a bíró tisztességes, igazságos, méltányos, elfogulatlan és pártatlan (összeférhetetlenség hiánya) legyen.

---

¹ „Az Alaptörvény az alkotmányos alapelvek között határozza meg a hatalommegosztás elvét, amelyen az Alaptörvény nyugszik. Ez az elv egyszerre jelenti a korlátlan hatalom kizártságát, a hatalmi ágak elválasztását, egyensúlyát és együttműködési kötelezettségét.

Az alkotmányos állam védelmének utolsó garanciája, végső eszköze az Alaptörvény ellenállási jogot biztosító rendelkezése, mely a demokrácia védelmét, a hatalomkoncentráció megakadályozásának szükségességét fogalmazza meg, egyszerre alkotmányos tilalomként és kötelezettségként.”

² Még akkor sem, és még inkább akkor sem, ha napjainkban negyedik hatalmi ággént említik a sajtót.

³ E törvény történeti alkotmányunk vívmánya: 2/2016. (II. 8.) AB határozat [32]

⁴ Bódiné Beliznai Kinga - Mezey Barna: A törvénykezés szervei. In: Mezey Barna (szerk.): Magyar Alkotmánytörténet 5. kiadás. Budapest, Osiris, 2003. 183. o.

II.

1. A bírói kinevezések

A bírói függetlenség megvalósulásának fontos mozzanata a bírói állások betöltésének mikéntje. Az ENSZ Emberi Jogi bizottsága 1985-ben szövegezte meg a Bíróságok Függetlenségének Alapelveit, az Európa Tanács 1994-ben kiadott R (94) 12 ajánlása, az európai bírakat tömörítő konzultációs tanács (CCJE) Strasbourgban kiadott 2010. évi Magna Chartája, valamint az európai tagállamok igazságügyi tanácsait tömörítő Európai Igazságügyi Tanácsok Hálózatának (ENCJ) dokumentumai szólnak a bírák objektív alapon történő kinevezésére, előmenetelére, elmozdíthatatlanságára, képzésére, mentelmi jogára, fegyelmi felelősségére és javadalmazására vonatkozó elvárásokról. Vadász Viktor mutat rá az írásában⁵ e nemzetközi ajánlások bemutatásával, hogy a bírói függetlenség biztosítékeként az felel meg a nemzetközi jogi standardoknak, ha a bírói kinevezésekről a törvényhozástól és a végrehajtó hatalomtól függetlenül maga a bírói hatalom dönt. A bírák jogállásával kapcsolatos döntéseknek és az alapul szolgáló eljárási rendnek a bírák által választott bírói testületnél kell maradnia.

1.1. Ennek a kritériumnak értelemszerűen nem felel meg az Országos Bírósági Hivatal (OBH), amely a bírói hatalmi ágon kívülálló szervezet, mint ahogyan ez az alkotmánybírói határozatokból is kitűnik. Elég azonban a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.) 57. §-ának (1) bekezdését idézni, mely szerint az OBH-ba beosztott bíró nem ítélezhet. A bírói hatalmi ág képviselőinek pedig pontosan ez a feladatuk: az ítékezés, az ítékezési tevékenység, amelynek függetlensége az Alaptörvényben biztosított alapvető joga az állampolgároknak [26. cikk (1) bekezdés]. Ugyanez vonatkozik a minisztériumba - a végrehajtó hatalom része - beosztott bírákra is a Bjt. 60. §-ának (2) bekezdése értelmében. Az ilyen státuszba került bírák már nem részei a bírói hatalmi ágnek, amit a Bjt. 71. §-ának (4) bekezdése is bizonyít. Eszerint az OBH-ba beosztott bíró hivatali tevékenységét az OBH elnöke értékeli az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló törvény szabályai szerint. Az 1997. évi LXVIII. törvény azonban bírói jogállású személyről nem szól, melynek az a következménye, hogy az OBH-ba beosztott bíró igazságügyi alkalmazottá válik.

---

⁵Vadász Viktor: Krízis a bírósági igazgatásban? https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2018_13_Vadasz.pdf (2018. 06. 26.)

Kérdés, hogy az itt bemutatottak alapján megfelelnek-e a jogállamiság körében megfogalmazott nemzetközi elvárásoknak a bírák jogállását, kinevezését érintően az OBH elnökét megillető jogosítványok⁶. Az első bírói kinevezés objektív feltételeit sem a bírákból álló bírói testület, hanem a végrehajtó hatalom képviselője határozza meg⁷.

1.2. Közigazgatási csúcsbíróság

Jogtörténeti múltunk felélesztéseként is lehet értékelni az Alaptörvény hetedik módosításával a bírósági szervezetrendszer új, különálló részeként felállítandó közigazgatási bíróságát. Az 1896. évi XXVI. törvénnyel alapították meg a Magyar Királyi Közigazgatási Bíróságot (1896-1949).⁸

---

⁶ Többek között:

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bszi.)

76. §

(5) Az OBH elnöke a személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörében

a) kiírja a bírói álláspályázatokat,

b) javaslatot tesz a köztársasági elnöknek a bírák kinevezésére és felmentésére,

c) a bírót első kinevezésekor - a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvényben meghatározott esetben - beosztja az elnyert pályázat szerinti bíróságra,

m) kinevezi és felmenti a törvényben meghatározott bírósági vezetőket,

c) elvégzi a kinevezési jogkörébe tartozó bírósági vezetők vizsgálatát, és

d) a b) és c) pont szerinti vizsgálat megállapításaitól függően megteszi a hatáskörébe tartozó intézkedéseket, és ellenőrzi azok végrehajtását, fegyelmi eljárás kezdeményezését javasolhatja.

(7) Az OBH elnöke a képzéssel kapcsolatos feladatkörében

a) dönt a központi oktatási feladatokról és felügyeli azok végrehajtását, továbbá meghatározza a regionális képzési feladatokat, és

b) meghatározza a bírák képzési rendszerének és a képzési kötelezettség teljesítésének szabályait,

77/A. §

(2) Az OBH elnökének személyzeti kérdésekkel kapcsolatos feladatkörében hozott, a bíró szolgálati viszonyát érintő határozatai ellen a bíró a közigazgatási és munkaügyi bírósághoz fordulhat, kivéve, ha törvény alapján a szolgálati jogvita elbírálása a szolgálati bíróság hatáskörébe tartozik.

⁷ módosított 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet

⁸ „A Magyar Királyi Közigazgatási Bíróság legfelsőbb fokú bírói fórumként jött létre, két ügyszakban: általános közigazgatási és pénzügyi osztályban működött. Élén az elnök állt, aki a Kúria elnökével egyenrangú volt, bíráival szemben magas szakmai követelményt támasztottak. A Közigazgatási Bíróság a közigazgatási hatóságoknak a törvény által felsorolt intézkedései és határozatai ellen emelt panaszok tárgyában legfelső fokon, végérvényesen határozott, ítéletét öttagú tanácsban, írásbeli eljárásban hozta meg.”

Idézi Horváth E. Írisz: A Magyar Közigazgatási bírások története című dolgozatában, 169. o. Stipta Istvántól: A magyar bírósági rendszer története. Debrecen: Multiplex Média - Debrecen University Press, 1997. 150. o. <http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20072sz/13.pdf> (2018. 07. 03.)

Hivatkozás történik az ellenérvek felmerülése kapcsán arra is, hogy más tagállamokban (egyetlenként Franciaország említhető meg⁹) is van ennek megfelelő bíróság, mint ahogyan a magyar jogrendszerbe beépített számtalan új jogintézmény is külföldi példa alapján került a törvényeinkbe.

Azt is tényként lehet megállapítani, hogy találkoztunk már olyan bírakkal, akik szervezeten kívülről jöttek, felültek a pulpitusra és bíróvá váltak, a talárral együtt a független bíró attitűdjét is magukra öltve.

Már volt szó a bírói kinevezések alapjául szolgáló szempontrendszer jogszabályi rendezéséről. A 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet azonban jelentős átalakuláson esett át. Az arányokat tekintve: a 14 oldalas rendelet 12 oldal terjedelemben módosult [14/2017. (X. 31.) IM rendelet] annak érdekében, hogy a közigazgatásban dolgozó jogászokat „helyzetbe hozza”. A változások között a legjelentősebb a közigazgatásból pályázókat érinti. A bírósági jogálláson kívüli egyéb jogviszonyban álló pályázók köréből kiveszi a közszolgálati tisztviselői jogviszonyban állókat, és külön objektív pontrendszert állapít meg rájuk. Az egyéb jogviszonyból érkezők a joggyakorlat idejére maximálisan 10 pontot kaphatnak, a közigazgatásban vezetőként alkalmazottak gyakorlati ideje viszont a bírói gyakorlati idővel azonos pontszámot ér, maximálisan 16-ot.

Újdonságként jelentkezik, hogy többlet-pontokat ér az OBH elnöke által központi igazgatási feladatokkal „megbízott bírói tevékenység” (sic!), továbbá az OBH, illetve a munkáltató által meghirdetett országos programokban való részvétel, mely utóbbi csak a közigazgatásból pályázókat érintheti.

Nem ismeretlen a magyar jogtörténetben a közigazgatási bírói kiválasztásban az előzetes közigazgatási gyakorlat megkövetelése; lényeges eltérés azonban - mint írja Pribula László¹⁰ -, hogy 1896-ban egy új, korábban nem működő szervezet felállításával jelent meg - előzmény nélkül - a

---

⁹ Pribula László: Ki legyen közigazgatási bíró? Jogtudományi Közlöny 2016/10, 513. o.

¹⁰ Pribula i. m. 517. o.

közigazgatás bírói kontrollja, így nem voltak a bírósági szervezetben olyan gyakorló bírák, akik ilyen területen szerzett tapasztalataikat megoszthatták volna. Akkor nem volt „ördögtől való”, hogy a törvény szerint a közigazgatási bíróság bíráinak fele részét a magasabb bírói hivatalok viselésére képesített egyének sorából, míg másik fele részét a közigazgatási hivatalok viselésére képesített azon egyének sorából nevezték ki, akik valamely közigazgatási ágazat fogalmazási szakában már 5 évig szolgáltak, s ezen szolgálati időből legalább 3 évet magasabb hivatali állásban töltöttek. A konklúziót Pribula úgy fogalmazza meg, hogy *„napjainkban létezik Magyarországon a kétségtelenül továbbfejlesztendő közigazgatási bíráskodás, működnek hosszú ideje közigazgatási ügyeket tárgyaló bírák, így a közigazgatási jognak az ítékezéshez szükséges szakmai tapasztalata a bírósági szervezetrendszeren belül is megszerezhető azoknak, akik a közigazgatási bíráskodáshoz kétségtelenül a legjobban értenek: maguktól a közigazgatási bíraktól, a minden bíróra érvényes elvárt készségek pedig általában elsajátíthatók a gyakorló bíraktól”*.

A hazai jogalkotás ismeretében alappal vetődik fel a kérdés, hogy a Kúria eddigi, a jogértelmezés egységét biztosító döntéseit a jövőben alkalmazhatják-e a közigazgatási bírák, vagy a szervezeti elkülönülés egyben ki fogja zárni az eddigi joggyakorlat átvételét, alkalmazhatóságát (lásd! az Alaptörvény negyedik módosításának [2013. IV. 1.] 19. cikke (2) bekezdésében foglaltakat, amely az Alaptörvény 5. pontja helyébe lépő rendelkezést tartalmaz 2012. január 1. napjával alkalmazandóan).

A közigazgatási bíróság ugyanis a jövőben teljesen elkülönült bírósági szervezet lesz, a harmadik a rendes bíróságok és az alkotmánybíróság után. A Közigazgatási Felsőbíróság igazgatja saját magát (az OBH fennhatósága alól is ki van véve) és az egységes joggyakorlatot is maga alakítja ki. A Kúriának, mint a rendes bíróságok legfőbb jogértelmezést egységesítő szervének a közigazgatási perekkel kapcsolatban a jövőben szerepe nem lesz. A Közigazgatási Felsőbíróság az Alkotmánybírósággal azonos közjogi státuszt kapott. Mindebből az is következik, hogy a közigazgatási bírák képzése is az eddig kialakult módszerekhez képest másként fog alakulni, feltételezhetően a Nemzeti Közszolgálati Egyetem fog erre felhatalmazást kapni.

A közigazgatási bíróságokon fog eldőlni, hogy az állampolgárnak lehet-e igaza az állammal (a közigazgatással, mint a végrehajtó hatalom szervezetével) szemben. A bírói függetlenség alkotmányos értékét kell majd megtanulniuk az ebbe a szervezetbe a végrehajtó hatalmi ágból bekerülő közszoigalati tisztviselőknek, közigazgatási vezetőknek.

A kérdőjelet az veti fel, hogy a közigazgatási perekben »az egyik érdekelt fél maga a közigazgatás, a bírónak pedig a peres felektől távolságot kell tartania, „középen” kell ülnie, nemcsak a közigazgatás, hanem a közigazgatással szemben jogvédelmet kereső fél érdekeire is figyelemmel kell lennie. Természetszerűen vetődik fel a közigazgatással szemben jogvédelmet kereső felekben az a kérdés, hogy a pártatlan elbírálás feltételei adottak-e, ha a közigazgatási szerv cselekvéseinek jogszerűségét olyan bíró ítéli meg, aki maga is részese volt a közigazgatásnak, annak alá-fölérendeltségen, az utasítási jogkörön, a végrehajtó hatalom akaratának elsődlegességén szocializálódott”?«¹¹

2. Az elmozdíthatatlanság

A bírói jogviszony megszüntetésének esetei törvényben meghatározottak. Biztosítja azt, hogy más hatalmi ágak - önkényes - döntése nem alapozhatja meg a bíró bírói székéből való elmozdítását. A hatalmi ágak szétválasztása azt is jelenti, hogy ha a másik két hatalmi ág önkényesen elmozdíthatja a neki nem tetsző döntést hozó bírót, akkor a bírói hatalmi ág is elmozdíthatná a törvényhozó vagy a végrehajtó hatalom neki nem tetsző jogszabályt alkotó, vagy azt végrehajtó tagját (országgyűlési képviselő, miniszter). Ezt mindenki biztosan elképzelhetetlennek tartaná. A bírakkal kapcsolatos ilyen értelmű felvetéseknek vajon pusztán a logika szabályai alapján nem kellene megbukniuk?

Az Alaptörvény 26. cikkének (1) bekezdése értelmében „A bírákat tisztségükből csak sarkalatos törvényben meghatározott okból és eljárás keretében lehet elmozdítani”.

---

¹¹ Pribula: i. m. 511. o.

A 33/2012. (VII. 17.) AB határozatban fogalmazódik meg, hogy „A magyar történeti alkotmány konszolidált értelmezésének minimumához tartozik annak elfogadása, hogy a XIX. században végbement polgári átalakulást konstituáló törvények a történeti alkotmány részét képezik.” Az alkotmánybíróság a továbbiakban az 1869. évi IV. törvénycikk és a bírák nyugdíjazásáról szóló külön törvény, az 1871:IX. tc. értelmezésével foglalkozik: „A bírói hivatalviselés felső korhatárát a magyar jogtörténetben addig nem szabályozó rendelkezés egyszerre fejezte ki a bírói stallum iránti teljes történeti tiszteletet és a polgári jogállam szemlélete által erősen igényelt határozott és konkrét normatartalmat. A 70. életév a XIX. században az ember aktív szellemi teljesítőképeségének tapasztalati felső határa volt, amely napjainkban inkább még feljebb is tolódott”. Az AB határozat konklúziója pedig, hogy „A bírói függetlenség elve, ennek elemeivel együtt, minden kétséget kizáróan vívmány. Az Alkotmánybíróság ezért megállapítja, hogy a bírói függetlenség és az ebből eredő elmozdíthatatlanság elve nemcsak az Alaptörvény tételes szabálya, hanem a történeti alkotmány vívmányai közé is tartozik. Így olyan értelmezési alapelv az Alaptörvény előírása alapján, amely mindenkire kötelező, és amelyet az Alaptörvény más szabályai lehetséges tartalmának feltárásakor alkalmazni kell.”¹²

3. Az ítélkezés és az igazgatás elkülönítése

2012. január 1. napjával hatályosan elindult a bírósági szervezeti rendszer reformja, amelynek - ma már nem vitathatóan - vadhajtsága volt a bírák jogellenes kényszernyugdíjazása¹³. A reform folytatódásaként ide kell sorolni a Közigazgatási Felsőbíróság felállítását, hiszen egy elkülönített bírósági szervezetet fog jelenteni. Alappal feltételezhető, hogy a bíróságok szervezeti reformja még nem fejeződött be.

---

¹² Az Alkotmánybíróság [21/2010. (II. 25.) AB határozat: az 1/2008. (I. 11.) AB határozat] az elmozdíthatatlanság követelményét eddig is a bírói függetlenség részének tekintette.

¹³ Bócz Endre A bíráskodásról szóló írásában már 2011. május 23-án ki merte mondani a következőket: A 62 éves bírák alaptörvénybe foglalt nyugdíjazása „világviszonylatban is ritka tékozlása a szellemi kapacitásnak, és felér egy merénnyel az ország igazságszolgáltatása, a bíráskodás színvonala és tekintélye ellen”. <http://www.vaskuti.hu/mozaik/Bocz%20A%20biraskodasrol%20ES%20110513.pdf> (2018. 07. 06.)

A bíróság ítélkező tevékenységéhez köthető csak a bírói függetlenség fogalma. Az Alaptörvény 26. cikkének (1) bekezdése értelmében „A bírák függetlenek, és csak a törvénynek vannak alárendelve, ítélkezési tevékenységükben nem utasíthatóak”.

3.1. A bírósági szervezettel szembeni kritikák nyomán született meg az a döntés, hogy a bíróságok ítélkező tevékenységét, melynek legfőbb őre, szakmai irányítója a Kúria, markánsan el kell határolni a bíróságok igazgatásától, ami korábban szintén az ítélkező bírák kezében volt - öngazgatás - és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács (OIT) látta el a feladatot. 2012-től az OBH feladata, hogy biztosítsa a bírói hatalmi ág képviselőinek azokat a feltételeket (anyagi és tárgyi eszközöket), amelyek a magas szintű szellemi tevékenység akadályait elhárítják. A bírónak kizárólag az ügyei legjobb tudása és lelkiismerete szerinti elbírálására kelljen csak koncentrálnia.

A kívánt egyensúly azonban az idők folyamán mindinkább eltolódott. Az OBH által alkotott szabályzat-tengerben ma már csak úszni lehet, nem tudása azonban biztosan nem mentesít semmilyen „vétek” alól. Egyetlen pillanatban sem lehet biztonságban a bíró, hogy éppen milyen szabályt szeg meg (a normavilágosság követelményének nem mindig eleget tevő szövegezés akár az önkényes jogértelmezés mélységeibe vihet), amely jelentéstételi kötelezettséget teremt, vizsgálatot indíthat el, vagy soron kívüli bírói értékelést, fegyelmi eljárást, amelynek a kimenetele nem egyszer az alkotmánybíróság döntésével végződött. Az igazgatási vezetőtől, az elnöktől kell engedélyt kérni határidő hosszabbításra, ha az ítélet írásba foglalására nyitva álló alapidő nem elégséges, és ez már törvénybe is van foglalva: Be. 452. § (1) bekezdés. A bíróság elnöke utasításokat adhat, de a kollégiumvezető is.¹⁴ A bíróság elnöke a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.) 119. §-ának d/ pontja alapján ellenőrzi az eljárási határidők megtartását. A szabályozás-özön egyrészt az időszerű ítélkezést hivatott biztosítani, másrészt a bírák folyamatos igazgatási ellenőrzését, hogy minden adminisztratív kötelezettségüknek határidőben eleget tettek-e. Ha nem, akkor jön az elszámoltatás, a bíró előmenetelét gátló értékelés, és ezzel a rendszer messzemenően reagált azokra a korábbi kritikákra is, amelyek a bíró elszámoltathatóságának hiányát rótták fel. Az elszámoltathatóság természetesen nem érintheti a

---

¹⁴ Ez utóbbinak a lehetséges tartalmával nem vagyok tisztában.

bíróság döntéseit, mivel ez kiüresítené a bírói függetlenség lényegét. A bíró felelőssége szakmai, a törvényes jogorvoslati fórumok által ellenőrzött.

A bíró a hivatásbeli kötelezettségeivel összefüggésben elkövetett bűncselekményben való bűnösségének a kimondása esetén azonban a legsúlyosabb büntetéssel számolhat, hiszen az államhatalomban betöltött szerepe miatt a jogállamiságba vetett közbizalom rombolására a leginkább képes.

Az ítélező bíró, azaz az egyedül bírónak nevezhető személy az időszerű ítékezés szabályainak maradéktalan betartásáért, az ügyek gyors befejezéséért jutalmat kaphat: bevonják a vezetésbe, igazgatási jogkörrel bízzák meg.¹⁵ Központi igazgatási feladattal is megbízhatják, mely - mint láttuk - az előmenetelnél (is) plusz objektív pontokat ér. Így egyre több olyan bíró van, aki az ítélezési tevékenysége mellett igazgatási feladatokat is ellát vagy fordítva, az arányok ma már nem követhetők, az alkotmánybíróság pedig nem válaszolhatott¹⁶ az ezzel kapcsolatban feltett kérdésre. A szervezetszabályozó eszköz, OBH utasítás támadott jogszabály-helyét nem kellett alkalmazni a konkrét ügy elbírálása során, így a bírói kezdeményezést visszautasították.

A bírósági szervezet elnöke igazgatási vezető, aki tehát utasítási joggal rendelkezik. Ennek is vannak vadhajtásai, példák a szereptévesztésre: törvénnyel, miniszteri rendelettel ellentétes elnöki utasítások. A soronkívüliség teljesítésére megszabott törvényi határidő lerövidítésére alkotott szabály fegyelmi eljárásban is érvként szolgált a „bűnösnek kikiáltott” bíró ellen.

Az igazgatási tevékenységet végző bíró ebben a körben egy külső szervezet által utasítható, értelemszerűen utasítások alapján jár el. El kell különítenie ezeket a kötelezettségeit a független bírói munkájától. Az igazgatás pedig egyre mélyebben hatol be a bíróság szervezeti egységeibe. Ma már tisztán szakmai feladatot sem lehet vállalni anélkül, hogy az ne járna igazgatási feladatokkal való megbízással. A határok egyre inkább elmosódnak.

---

¹⁵ Interjú dr. Szurdi Bélával a Debreceni Törvényszék elnökhelyettesével a „Debreceni Modell”-ről <https://debrecenitorvenyszek.birosag.hu/hirek/20170913/debreceni-modell> (2018. 07. 04.)

¹⁶ 3195/2018. (VI. 8.) AB végzés

3.2. A bírói függetlenség alkotmányos tartalmában (leegyszerűsítve: kívülről nem befolyásolható, belülről nem utasítható) mélyen hívő bírások megdöbbenést keltettek azok, a bírósági szervezeti egység egészére vonatkozó védői kizárási indítványok, amelyeket arra alapítottak, hogy az ügyben korábban a bíróság elnöke vagy a kollégiumvezető járt el, akik igazgatási vezetőként hatással bírnak a folyamatban lévő ügy érdemi elbírálására, a bírói tanácsok „az alárendeltségébe tartoznak”. Természetesen a felocsúdást követően - nem a jogszabályok ismeretének hiányaként, hanem - a védelmi taktika részeként kellett elkönyvelni a felvetést.

Ha azonban ez az elfogultsági bejelentési indok az OBH elnökében is felvetődik, akkor viszont már igazoltnak látszik a védők félelme, hogy a bírák pártatlanságába vetett hit objektív és szubjektív mércéje¹⁷ miatt indokolt a bírósági szervezet vezetője és a peres fél közötti konfliktus okán a szervezet bírói tagjainak kizárása a konkrét ügyből.

Eddig fel sem merült, hogy az igazgatási vezetővel szemben bejelentett relatív (szubjektív) kizárási ok: elfogultság, önmagában kihathatna a pártatlan bíráskodás követelményére vagy annak látszatára a közbizalom megőrzése okán, és - valósága esetén - magával vonná a szervezet bírójainak kizárását. Az ügyészség is kiállt ezen értelmezés mellett, amikor egy indítványában¹⁸ úgy fogalmazott, hogy a Bszi. 119. § és 136. §-a rendelkezik a bírósági vezetők - így a bíróság elnöke - igazgatási, munkáltatói, szakmai és egyéb jogosítványairól. A törvény ezen rendelkezésére tekintettel *laikus számára is nyilvánvaló*, hogy az említett jogosultságok gyakorlásának a bírák ítélkezési tevékenységére *közvetlen kihatása nem lehet*.

Azt, hogy sem a bíróság elnöke, sem pedig a kollégiumvezető nem felettese az ítélkező bírónak az ítélkezési tevékenysége során, azt - mindezek ellenére - még a Kúriának is ki kellett mondania¹⁹.

---

¹⁷ Emberi Jogok Európai Bírósága Panyik kontra Magyarország ügyben 2011. július 12. napján hozott ítélete (12748/06. számú kérelem)

¹⁸ Debreceni Ítéletábrla Bkk.III.106/2013/2.

¹⁹ Bkk.II.1.048/2016/2., Bkk.I.1.381/2016/2.

3.3. Úgy tűnik, hogy egyre jobban igazolható az a folyamatosan érlelődő álláspont, mely szerint határozottan el kell különülnie az ítékezésnek és a bírósági szervezet igazgatásának (természetesen nem más hatalmi ág által vezetetten). Ez konkrétan azt jelenti, hogy az igazgatási vezető - az elnök - ne ítélkezzen, a kollégiumvezető pedig ne lásson el igazgatási tevékenységet, ismét a szakmai irányítás felett őrködjön, a Kúria jogegységet teremtő döntéseiről való folyamatos tájékoztatással és a jogszabályi változások figyelésével, azok közzétételével. Ez ne tartozzon a jövőben az OBH jogkörébe; az új jogszabályokról szóló tájékoztatás, azok tartalmának kivonatolása egyrészt szakmai tevékenység, másrészt teljesen értelmetlen, hiszen a normaszöveget kell értelmeznie a bírónak a jogalkalmazás során.

A bírák maguk dönthessék el, hogy milyen jogértelmezési kérdésekben és kikkel akarnak tanácskozni. Milyen témakörökben tartanak szükségesnek képzést és mennyit, ne kelljen értelmetlen dolgokat kitalálni, hogy a szabályzatokban előírtaknak és a központi utasításoknak (hány bírónak kell jelentkeznie) eleget tegyenek. Majd felháborodottan távozni a kötelező képzésekről, mert méltatlan és/vagy új, hasznosítható információkat nem közvetítő volt. A felülről jövő kezdeményezések soha nem találnak igazán célba.

Az igazgatási vezetők, az elnökök szerepkörének megváltoztatása esetén mindenféle erkölcsi skrupulus nélkül nyilváníthatnák ki lojalitásukat a bírói hatalmi ágon kívül álló szervezet, az OBH és annak elnöke felé. Azt a pályaműükben már előzetesen be kellett mutatniuk. A pályázati kiírásnak eleget téve a hosszú távú terveiket úgy kell megfogalmazniuk, hogy azok megfeleljenek az OBH elnöke által meghatározott stratégiai céloknak, általa megfogalmazott közép és hosszú távú terveknek²⁰. Az ötletek tárháza végtelen, lezárhatatlan, például óvodásokat vezetnek körbe a bíróság épületében a Nyitott Bíróság program keretében. A Szolgáltató Bíróság program már a nevével kétségeket ébreszt - az igazságszolgáltatás kifejezés használatát átértelmezve és egyben átkeresztelve -, olyan szolgáltatás nyújtásának képzetét kelti, amelyért ellenszolgáltatás jár, így magában hordozza a kliensek toborzásához fűződő érdeket is.

---

²⁰ A pályázati kiírások a Bírósági Közlönyben olvashatók.

3.4. A bírói etikai kódex többszöri nekirugaszkodás után végül megfelel a nemzetközi standardoknak. Nem találkozott az alkotók elképzeléseivel az a felvetés, mely szerint szükség lenne annak kimondására, hogy a bíróság vezetője az igazságszolgáltatásban szerepet játszó más szervekkel (ügyvédi kamara, még az ügyészséggel való megállapodás kötése is felvetődött), valamint más államhatalmi ágak szerveivel (önkormányzatok keresték meg a bíróságokat) nem köthet (stratégiai) együttműködési megállapodást.

Korábban is történt már utalás arra, hogy óvatosságra int az utóbbi években elvárásként megjelenő együttműködési megállapodások kötése a bíróság szervezeti egységei és külső - esetenként egyben büntető ügyekben eljárási szereplő - szervezetek között. Eredménytelen maradt annak a többszöri kifejtése is, hogy a bíróságnak nincsenek a bíróságon kívüli társszervei, társhatóságai pedig azért sem, mert a bíróság nem hatóság. A bírói hatalom független államhatalmi ággként jelenik meg az Alaptörvénybe iktatva, a függetlensége, *a semlegessége iránti közjogi igény* elhatárolja más államhatalmi ágakhoz tartozó minden szervezettől. *„Felerősíti az integritási²¹ kockázatot minden külső szervezettel való szorosabb kapcsolat, amely írásbeli megállapodás hiányában is kizárólag az általános tájékoztatást szolgálhatja, valamint a bírák részvételét a jogszabályok értelmezését és a bírói gyakorlat megismertetését célzó képzésekben.”²²* Az egyetemekkel fenntartott, tudományos alapokon működő közös tevékenység sem igényelné a jogi kötelezettségek nélküli deklarációt. Ma már a bíróság mindenkivel együttműködik, holott az a valódi jogállami szerepe, hogy szervezetként is mindenkitől elkülönüljön.

Nem került vissza a jelenlegibe az előző etikai kódexből az a nagyon fontos és alapvető elvárás, hogy a bíró jogalkalmazói tevékenységét (döntését) nem befolyásolhatja a közvélemény és a média megnyilvánulása, a közvéleménynek vagy egy részének az előítélete.

A tévedések elkerülése érdekében ki kell jelenteni, hogy nem a bíró bújik a bírói függetlenség takarója (palástja, kabátja) alá, amikor a közvéleménynek nem tetsző döntést hoz, hanem azt

---

²¹ 6/2016. (V. 31.) OBH utasítás az integritási szabályzatról, különösen a X. Fejezet, alkalmazott alatt a bírót is érteni kell az értelmező rendelkezésnek megfelelően.

²² Ficsór Gabriella: A bíró kizárásának gyakorlati tapasztalatai. Büntetőjogi Szemle 2017/2. 72. <http://ujbtk.hu/dr-ficsor-gabriella-a-biro-kizarasanak-gyakorlati-tapasztalatai/> (2018. 07. 05.)

ráaggatják. Honnan is indul a probléma? A közvélemény már ítéletet hozott. Nem volt nehéz dolga, belé sulykolták. A bírónak nem a bírói függetlenség alaptörvénybeli jogszabályhelyét kellett alkalmaznia a konkrét ügyben, hanem egy másik hatalmi ág által alkotott jogszabályokat. Kinek, kiknek is volt koncepciója, előzetes, ügyismeret, bizonyíték-ismeret nélküli „véleménye”, amit a törvényi kötelezettségek alapján lefolytatott bírósági eljárás eredményével szemben egyetlen igazságként tud elfogadni? Ki az alkalmatlan „bíró”? Ki vindikálta magának azt a jogot, hogy előzetesen, jogállami felhatalmazás nélkül ítéletet hozzon?²³

III.

1. Kinek a nevében hozza a bíró az ítéletét?

Erre a kérdésre 2012. január 1. napja óta nincs válasz. Az eljárási törvények azon rendelkezéseit hatályon kívül helyezték, amelyek kimondták, hogy a bíróság az ügydöntő határozatát „A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN” hozza. Megjegyzést érdemel, hogy az új büntetőeljárás kódex hatályba lépéséig (2018. július 1.) a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 258. §-ának (2) bekezdése mindvégig hatályos volt, mely szerint az 257. § (2) bekezdés már nem létező tartalmát, az ott írt kijelentést az ítélet és az ügydöntő végzés bevezető részében fel kell tüntetni.

Az alkotmánybíróság határozatai is az említett kijelentés nélkül születnek 2012. január 1-től.

A bírói hatalmi ág tagjának a bíraskodáshoz való joga nem a személy, az egyén megszerezhető joga, az származtatott jog, ráruházott, sőt átruházott hatalom. Az Alaptörvény B) cikkének (2) és (3) bekezdésének összevetéséből következik, hogy a közhatalom forrása a nép, mely a hatalmát a (megválasztott) képviselői útján gyakorolja. A zárójelet az indokolja, hogy nem minden közhatalmat gyakorló személyt választ a nép közvetlenül, de az általuk választott képviselőik - országgyűlés, mint jogalkotó hatalom - által kialakított jogrendszer a nép akaratát kell, hogy kifejezze. A bírói

---

²³ Tanulságos olvasmány arról, amikor nem a bíró hoz ítéletet: Bócz Endre: Ismét a semmisségi törvényről <http://ujbtk.hu/bocz-endre-ismet-a-semmisségi-torvenyrol/> (2018. 07. 06.)

hatalom képviselőjét végső soron a nép hatalmazta fel az igazságszolgáltatásra (az önbíráskodáson alapuló társadalmakat követően, a civilizált nemzetek korában). A bírói hatalommal felruházott személy csak a szolgálata idejére része a bírói hatalomnak, amely tőle függetlenül létezett és létezni fog, azaz folyamatos. Az eldöntendő jogviták a bíró távozása után is megmaradnak, az igazságszolgáltatás szükségessége miatt kialakított államhatalmi szervezet is.

A bíró személyétől független közjogi folyamatosságnak ki kellene fejeződnie, ebben a relációban nem a bíró ítéletéről van szó, hanem a bírói, igazságszolgáltatási hatalomról. A képviselőjének ki kellene nyilvánítania, hogy az ítéletét „A nép nevében!” hozta. Nevezhetjük ezt a kívánalmat a bírói hatalom közjogi legitimációjának kimondása iránti igénynek.

2. Bírói jogalkotás (?)

Alkotmánybírák előadásait hallgatva már bátran megfogalmazható, hogy napjainkban a jogalkalmazókra és az állampolgárokra zúduló jogalkotási cunami a jogbiztonságot veszélyezteti. Tapasztalati tény, hogy még a jogszabályok hierarchiájának csúcsán álló törvények sem képesek minden lehetséges életviszony felmerülő problémáit előre látni és absztrakt módon szemlélve azok mindegyikét olyan szabályokkal ellátni, amely azonnal egyértelmű iránymutatást ad a jogi megoldásra. Ebben az esetben ugyanis egyáltalán nem lenne szükség a törvények, de alacsonyabb szintű jogszabályok módosítására sem. Ebből az is következik, amit Czine Ágnes fogalmazott meg: *„A jogalkotótól nem elvárható ugyanis, hogy olyan jogszabályokat alkosson, amelyek kizárják a jogalkalmazói értelmezés szükségességét”*²⁴.

A római jogból mindenki ismeri az alapvető jogelvet, mely szerint „a bíró nem alkothat jogot”. A tételes jog értelmezésének módszerei is kidolgozottak a jogirodalomban. Egyszerű következtetés vonható le: minél több a jogszabály, minél gyakoribb azok módosítása, annál több szerep hárul a jogalkalmazóra a jogértelmezés tekintetében. A jogalkotói akaratot a normaszöveg közvetíti. Ha az abból meg nem ismerhető jogalkotói akaratot kell keresnie a bírónak, az önkényes,

---

²⁴ Czine Ágnes: A jogállamiság, a jogbiztonság és az enyhébb elbírálás összefüggései. Magyar Jog 2017/5. 270. o.

megindokolhatatlan jogértelmezéshez vezethet. A törvények indokolása ma már nem hivatalos, nem a törvényalkotó hatalom, hanem az előterjesztő, a jogszabály-szerkesztő gondolatait tartalmazza, mint ahogyan a jogtár felugró ablaka figyelmeztet is rá. „A törvényeknek nincs hivatalos, az Országgyűlés által elfogadott indokolása. A törvényjavaslatok előterjesztői indokolását az elfogadott módosító javaslatoknak megfelelően pontosítottuk, kiegészítettük.”

Iránytű lehet a bíró számára, mely szerint a gondolkodás szabadsága kell, hogy a vezér-elve legyen a magas szintű bírói jogértelmezésnek, felvállalva a tévedés kockázatát is, amelynek a korrigálására megteremtődtek a szervezeten belüli felsőbírói fórumok, a hozzájuk fordulás lehetőségét alapelvi szinten rögzíti az Alaptörvény is, amikor a jogorvoslati (fellebbezési) jogot alapjogként definiálja [XXVIII. cikk (7) bekezdés].

A tételes jog egységes jogértelmezése végső soron a Kúria kompetenciájába tartozik, az alapjogi, alkotmányos jogértelmezés pedig az alkotmánybíróság hatáskörébe, a bíró kezdeményezheti az alkotmánybíróság eljárását egyedi normakontroll érdekében.

3. Kommunikáció

Az utóbbi időben lecsengett az a felvetés, hogy a bírák kommentálhassák az ítéleteiket, és mintegy tetemrehívásként utólag magyarázzák el, hogy miért döntöttek így. Ezzel szemben leszögezhető, hogy ami nincs benne a bíróság döntésének írásbeli indokolásában, az nem létezik. Az utólagosságot azonban nem lehet így értelmezni, mert a szóbeli indokolást elégtelennek tartva, az írásbeli indokolás minden átgondolt szavának megörökítése²⁵ (amely a bíró legnagyobb szellemi terméke) és közzététele (ezt követően mindenki által szabadon kritizálhatóan) előtt merül fel az igény a kérdésre és a magyarázatok elvárására. A minderre jogot formálók, jogban járatlanul, az ártatlanság vélelmét nem ismerően (vagy ismerni nem akaróan, figyelmet nem érdemlően) eljuthatnának odáig, hogy a nem jogerős ítéletet hozó bírót kényszerítenék magyarázkodásra,

---

²⁵ Igazolja e felvetésemet Kónya István a cikkében felhozott példával, az ítélet kihirdetése után néhány héttel tartott sajtótájékoztatón már senki nem tett fel egyetlen kérdést sem. Kónya István: Az igazságszolgáltatás és a média. Magyar Jog 2016/2. 78. o.

vitára, a bizonyítékok szabad mérlegelésen alapuló, meggyőződése szerint hozott ítéletével kapcsolatban. Ez majd utóbb további félremagyarázások lehetőségét vetítené előre, így az írásba foglalt ítélet tartalmát már csak a felülbíró bíróság venné komolyan.

El kell ismerni, hogy a sajtósóvivői hálózat kiépítése segít a nyilvánosság szakszerű tájékoztatásában. Attól is mentesíti a bírót, hogy jeleznie kelljen, hogy melyik ügy az, amely nagy érdeklődésre tarthat számot, mint ahogyan ez egy szabályzatban szerepel. Pártatlan bíró nem válogathat az ügyei között, mindegyik egyformán fontos az elfogulatlan elbírálás szempontjából, hiszen a törvény előtt mindenki egyenlő, azaz minden állampolgárnak a saját ügye a legfontosabb, ezt a bírónak át kell látnia, és a bagatellnek nevezett ügyekhez is a legnagyobb lelkiismeretességgel és objektivitással kell viszonyulnia. A nagy érdeklődésre számot tartó ügy kiválasztása teljesen szubjektív, relatív megközelítés.

A sajtó képviselői önállóan is képesek korrekten tájékoztatni a közvéleményt, amely a szakmaiság okán el is várható tőlük, szemben a kommentelő, blogoló állampolgárok magyar nyelvet megcsúfoló, a legalantasabb ösztöneik által irányított megnyilvánulásaival.

Vannak azonban olyan ügyek, amikor a legfőbb bírácoknak kell megszólalniuk, de nem jogtudósként kellene megnyilvánulniuk, még csak nem is jogi nyelven, hanem a legegyszerűbben, amit mindenki képes megérteni. Egy példa erre: a Kúria „4400” levélszavazattal kapcsolatos döntése²⁶. A választási eljárásról szóló törvény²⁷ kizárólag a válaszlevél fogalmát használja. A válaszlevél biztonsági csíkkal van ellátva. Az 1000 Ft-os bankjegy is. A biztonsági csík nélküli 1000 Ft-os érvényes fizetési eszköz-e? Nem! A biztonsági csík nélküli válaszlevél (sima boríték) érvényes-e? Nem!

---

²⁶ Kvk.III.37.503/2018/6.

²⁷ 2013. évi XXXVI. tv.

4. A bíró nem politizálhat

Az Alaptörvény 26. cikke (1) bekezdésének harmadik mondata szerint „A bírák nem lehetnek tagjai pártoknak, és nem folytathatnak politikai tevékenységet”.

Annyira egy bíró sem határolódhat el a külvilág történéseitől (kivéve, hogy a folyamatban lévő ügyeiről szóló véleménynyilvánításokat nem olvassa el), hogy ne vetődjön fel az a képzete, hogy a bírói függetlenségről való értekezés támadhatóvá teszi, és akár a tiltott politikai tevékenység nem könnyen kipukkasztható luftballonja is növeszthető köré.

„Ha a bíró személyes függetlensége, pártatlansága megkérdőjelezhetetlen, akkor nem lehet ezzel ellentétes látszat sem, aminek a védelmére külön gondot kellene fordítania. Amennyiben a személyében, a több évtizedes munkálkodásával meg tud testesíteni egy olyan erkölcsi, hivatásbeli mércét, amelyből következően a függetlenségét oktalan vád már nem érheti, és a nemtelen vádaktól való elhatárolódást is méltósággal tudja viselni, akkor már csak a bíróság, mint szervezet függetlenségének, pártatlanságának, elfogulatlanságának a látszatát megőrző védelemre kell figyelmet fordítania.”²⁸

Ezzel az írásommal (is) pusztán ezt tettem.

A demokratikus jogállamért²⁹, az annak részét képező bírói függetlenségért való kiállás eddig is többnyire a bírósági szervezeten kívüli jogászoktól, jogtudósoktól³⁰ származott, akik a valódi tartalmát boncolgatták. Nem lehet tehát ugyanígy értékelni azt, ha a bírói függetlenségre hivatkozás gúnyosan történik, vagy pusztán lózung-ként hangzik el, megtévesztésként, hogy a kiüresítésére irányuló törekvéseket érintő kritikákat könnyedén vissza lehessen utasítani. A bírói függetlenség formális deklarálása nem felelhet meg az Alaptörvény szerinti jogállamiságnak.

²⁸ Ficsór Gabriella: A bírói függetlenség szükségszerű kialakulása és tartalma. https://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/biroi_fuggetlenseg_1.pdf (2018. 07. 04.)

²⁹ Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés

³⁰ Bárd Károly: Bírói függetlenség az európai unió társult országaiban. Hol állunk mi, magyarok? Fundamentum 2012/1. http://real.mtak.hu/65951/1/Hol_allunk_u.pdf (2018. 07. 06.)

IV. Összegzés

A bírói függetlenség a valódi tartalma szerint az állampolgárok olyan alapvető joga, amely valamennyiünk számára biztosítja, hogy az államhatalmi szervekkel szemben nekünk, mint az emberi méltósággal felvértezett homo sapienseknek is igazunk lehessen. Kereshessük az igazunkat akár a jogalkotó, akár a végrehajtó, de akár a bírói hatalommal szemben is. Mindig legyen olyan bírósági szervezet, amelytől az alkotmányos alapelveknek és az alapvető emberi jogokat lefektető nemzetközi dokumentumokból kiolvasható értékeknek megfelelő törvényes döntést várhatunk.

Csemegi Károly 1889-ben mondta el a következő fennkölt mondatokat: *»Tisztában van azzal már az egész civilizált világ, hogy a bíró függetlensége nem a bírónak adott kedvezmény és tulajdonság, hanem a társadalom oltalma a gyakran egyoldalú, gyakran elragadott, a pillanat befolyása alatt álló felső vagy alsó hatalom ellen. Helyesen mondja a francia cour de cassationnak nagy erényű elnöke, Harion de Pansey: „celui qui dispose des juges, est facilement soupçonné disposer des jugements” (a kinek hatalmában van a bíró, annak hatalmában van a bíró ítélete is) [...] a magyar országgyűlés [...] emlékezzék meg, hogy kinek akarja hatalmába adni a bírót s ezzel hatalmába adni annak ítéletét is.«³¹*

---

³¹ Jogászegyleti teljes ülésen 1889. január 9-én hangzott el. Csemegi Károly művei I. kötet, Budapest, Franklin Társulat, 1904. 405. o.

Felhasznált irodalomjegyzék

- Bódiné Beliznai Kinga - Mezey Barna: A törvénykezés szervei. In: Mezey Barna (szerk.): Magyar Alkotmánytörténet 5. kiadás. Budapest, Osiris, 2003. 182-209. o.
- Vadász Viktor: Krízis a bírósági igazgatásban?
https://jog.tk.mta.hu/uploads/files/2018_13_Vadasz.pdf
- Horváth E. Írisz: A Magyar Közigazgatási bíraskodás története. 161-173. o.
<http://ias.jak.ppke.hu/hir/ias/20072sz/13.pdf>
- Pribula László: Ki legyen közigazgatási bíró? Jogtudományi Közlöny 2016/10. 509-518. o.
- Ficsór Gabriella: A bíró kizárásának gyakorlati tapasztalatai. Büntetőjogi Szemle 2017/2. 70-77. o. <http://ujbtk.hu/dr-ficsor-gabriella-a-biro-kizarasanak-gyakorlati-tapasztalatai/>
- Bócz Endre: Ismét a semmisségi törvényről. Magyar Jog 2014/1. 1-10. o.
<http://ujbtk.hu/bocz-endre-ismet-a-semmisegi-torvenyrol/>
- Czine Ágnes: A jogállamiság, a jogbiztonság és az enyhébb elbírálás összefüggései. Magyar Jog 2017/5. 266-270. o.
- Kónya István: Az igazságszolgáltatás és a média. Magyar Jog 2016/2. 73-79. o.
- Ficsór Gabriella: A bírói függetlenség szükségszerű kialakulása és tartalma.
https://debreceniitlotabla.birosag.hu/sites/default/files/field_attachment/biroi_fuggetlenseg_1.pdf
- Bárd Károly: Bírói függetlenség az európai unió társult országaiban. Hol állunk mi, magyarok? Fundamentum 2012/1. 5-15. o. http://real.mtak.hu/65951/1/Hol_allunk_u.pdf
- Csemegi Károly művei I. kötet, Budapest, Franklin Társulat, 1904. 404-405. o.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- Magyarország Alaptörvénye

- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (Be.)
- A választási eljárásról szóló 2013. évi XXXVI. tv.
- A bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló 2011. évi CLXII. törvény (Bjt.)
- A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény (Bsz.)
- A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény
- Az igazságügyi alkalmazottak szolgálati jogviszonyáról szóló 1997. évi LXVIII. törvény (Iasz.)
- A magyar királyi közigazgatási bíróságról szóló 1896. évi XXVI. törvénycikk
- A bírák és bírósági hivatalnokok áthelyezése és nyugdíjazása körüli eljárás szabályozásáról szóló 1871. évi IX. törvénycikk
- A bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk
- 14/2017. (X. 31.) IM rendelet a bírói álláspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása során adható pontszámokról szóló 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet módosításáról
- 7/2011. (III. 4.) KIM rendelet a bírói álláspályázatok elbírálásának részletes szabályairól és a pályázati rangsor kialakítása során adható pontszámokról
- 2/2016. (II. 8.) AB határozat
- 33/2012. (VII. 17.) AB határozat
- 3195/2018. (VI. 8.) AB végzés
- Emberi Jogok Európai Bírósága Panyik kontra Magyarország ügyben 2011. július 12. napján hozott ítélete (12748/06. számú kérelem)
- 6/2016. (V. 31.) OBH utasítás az integritási szabályzatról